

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Кафедра музики і хореографії

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МИСТЕЦТВО БАЛЕТМЕЙСТЕРА

підготовки бакалавра
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

напряму 6.010102 «Початкова освіта»
(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація – «Хореографія»

Факультет підготовки вчителів початкових класів

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО КАФЕДРОЮ МУЗИКИ І ХОРЕОГРАФІЇ

УКЛАДАЧ ПРОГРАМИ:

Гусаченко Л. М. – старший викладач кафедри музики і хореографії

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Євтухова Т. А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки

Дронова О. О. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти

Обговорено та рекомендовано до видання
науково-методичною радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

«24» березня 2015 р.

Протокол № 1

ВСТУП

Навчальна програма вивчення дисципліни «Мистецтво балетмейстера» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.010102 Початкова освіта.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні та методичні основи роботи балетмейстера-фахівця.

Міждисциплінарні зв'язки курсу: «Теорія і методика класичного танцю»; «Теорія і методика народного танцю»; «Теорія і методика історико-побутового танцю».

Програма навчальної дисципліни містить **4 змістових модулів:**

Змістовий модуль 1. Мистецтво й його роль в житті суспільства.

Змістовий модуль 2. Основні закони драматургії та їх застосування в хореографії.

Змістовий модуль 3. Хореографічний текст – складова частина композиції танцю.

Змістовий модуль 4. Зміст постановчої роботи в дитячих хореографічних гуртках.

1. Мета й завдання навчальної дисципліни.

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Мистецтво балетмейстера» є: підготовка студентів до самостійного керування та створення репертуару дитячих та молодіжних хореографічних колективів з врахуванням специфічних задач, умов і контингенту учасників колективу, різних типів і видів танцювального мистецтва.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Мистецтво балетмейстера» є:

- розуміти значення та поняття професії балетмейстер;
- ознайомити з танцювальними жанрами, видами та формами;
- навчити здійснювати розбір танцю по запису;
- засвоїти хореографічні та музичні образи.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- етапи роботи у процесі створення хореографічної постановки;
- закони драматургії постановки танцювального номеру;
- єдність музичної та хореографічної форми;
- диференціювати різні види танців, хореографічної культури різних епох та народів;
- раціонально використовувати методи та прийоми роботи с дітьми.

уміти:

- вести планомірну репетиційну роботу;
- застосовувати придбані у процесі навчання знання на практиці;
- створювати власні етюди та танцювальні номери за законами драматургії.

На вивчення навчальної дисципліни відведено 216 годин / 6 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Мистецтво і його роль в житті суспільства.

Танець – як вид мистецтва. Зародження і взаємозв'язок різних вивів мистецтва. Балетний театр та реформи Ж.Ж.Новера. Древньогрецький театр і танець. Від ритуалу до обряду, через історію до театру.

Хореографічна спадщина народів колишнього Союзу РСР.

Поява балетного театру в Росії та Україні. Музично-драматичні театри з танцювальними групами та перші ансамблі народного танцю на Україні. Формування української хореографії.

Балетмейстер, як професія, її різновиди.

Специфіка роботи балетмейстера в різних творчих колективах. Сфера творчої діяльності балетмейстера: балетмейстер – творець, балетмейстер –

постановник, балетмейстер – репетитор, музично-драматургічний театр, бальні та спортивні танці.

Танець – як мистецтво в просторі і часі.

Сучасна хореографія, її види. Напрямки хореографії: класичний танець, історико-побутовий танець, народно-сценічний танець, танець – вільна пластика («модерн»).

Змістовий модуль 2. Основні закони драматургії та їх застосування в хореографії

Танець – як мистецтво в часі. Загальні закономірності розвитку дії та поняття конфлікту. Театр – синтез драматургії. Змішані форми як засіб розвитку дії. Експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка.

Засоби виразності в побудові хореографічного твору.

Контрастність епізодів. Дійовий конфлікт. Хореографічні форми чистого танцю: варіації, дуети, тріо, квартети. Засоби виразності: музика, текст. Форми дійового танцю. Змішані форми.

Малюнок танцю – складова частина композиції танцю.

Виміри сценічного простору: просценіум, перший план, другий план, третій план, рельєф. Сценічні ракурси: фас, ракурс три четверті (3/4), ракурс профіль, ракурс із спини, масові сцени.

Музика у хореографічному творі. Музика, її компоненти: ритм, мелодія, гармонія. Музична структура: періоди, речення, фраза. Жанр та форма в музиці: жанр, форми. Роздрібнення музичного твору за логікою розвитку: в ритмічних зупинках, в паузах повторності, в мелодійних лініях, по фактурі та динаміці в гармонії «мажор» і «мінор», в контрастах.

К. Станіславський. З чого починається образ.

Засоби художньої виразності в образі. Три складові побудови образу та образ масової сцени. Поняття фабули, сюжету, програми, сценарію та лібрето.

Змістовий модуль 3. Хореографічний текст – складова частина композиції танцю.

Хореографічний текст, його складові.

Жанр, стиль, характер (продовжена характерність, національна характерність, історико-побутова характерність, професійна характерність, індивідуальна характерність, акторська характерність).

Жест (пантоміма).

Безпредметна пантоміма, наслідувальна, транспонуючи. Загально прийняті жести, жести набуті, жести побутові та релігійні, умовні жести, руховий жест.

Хореографічна мініатюра.

Сюжетна або безсюжетна мініатюра, історично самостійна мініатюра.

Побутові танці. Регіональні танці.

Музичний супровід – специфіка побутового танцю. Ритмічна виразність в підкресленні пластики та драматургічної завершеності. Зображення характерів. Жанр і форма, збільшення амплітуди руху та використання статички (музичні паузи). Прагнення до кульмінації через розкриття сюжету. Логічне, осмислене завершення.

Робота балетмейстера по створенню хореографічного образу.

Образ в хореографічному творі. Технологія створення образу. Постановка танцю за записом. Ідея твору, його складові та музичне вирішення. Характерні особливості образу твору, малюнок та текст. Лінія дії образів через сюжет та драматургічну побудову.

Режисура в хореографічному творі.

Мистецтво створення єдиного, гармонійного, цілісного образу твору за допомогою всіх складових театрального синтезу: музика, текст-пластика, художнє оформлення (декорації світло, костюм).

Змістовий модуль 4. Зміст постановчої роботи в дитячих хореографічних гуртках.

Робота балетмейстера в танцювальному колективі.

Організаційна та навчально-виховна спрямованість роботи в колективах художньої самодіяльності. Специфіка постановочної роботи в дитячих танцювальних колективах. Організуючий початок (укліни). Показ руху керівника (яскравість, емоційність, виразність). Концертна діяльність колективу.

Постановча робота педагога-фахівця.

Визначення педагогічного досвіду естетичного виховання засобами хореографії. Знайомство з танцювальним мистецтвом. Залучення до творчого процесу в побудові образу танцю. Емоційне ставлення до мистецьких творів. Особливості дитячого сприйняття. Відбір та використання рухів в побудові образу. Привернення уваги дітей до музики через підбір музичного матеріалу.

Репертуар у дитячих хореографічних гуртках.

Засоби виразності. Створення тексту, малюнок. Драматургічне відбудування хореографічного твору. Врахування можливостей дітей за віком. Критерії в підборі репертуару є доцільність, художність, доступність.

Техніка розробки композиції танцю.

Сюжет, конкретизація теми, який розробляється як сценарій. Виразність ідеї твору – є виконавець. Почуття, думка, настрої, взаємовідносини між людьми. Композиція, використання законів у просторі і часі. Простір, малюнок. Хореографічний текст. Костюм виконавця є доповненням хореографічного образу (колорит, легкість, зручність) – основні вимоги до дитячого сценічного костюму.

3. Рекомендована література

Базова

1. Барвистий віночок: збірка сюжетних танців для дітей молодшого і середнього шкільного віку. – К.: Музична Україна. 2014. – 120 с.

2. Березова Г. А. Классический танец в детских хореографических коллективах / Г. А. Березова. – К.: Муз. Україна, 2005. – 259 с.
3. Ваганова А.Я. Основы классического танца. 7 – е изд., стер. / А. Я. Ваганова. – СПб.: Издательствр «Лань», 2005. – 192 с.
4. Василенко К. Лексика українського народно-сценічного танцю: Репертуарний збірник. – К.: Мистецтво. – 2006. – № 5. – 223 с.
5. Василенко К. Ю. Лексика українського народно-сценічного танцю : навч. посібник для ін-тів культури / Василенко Кім Юхимович. – 3-тє вид., доп. і перероб. – К.: Мистецтво, 2009. – 494 с.
6. Василенко К. Ю. Українські народні танці для дітей / Василенко Кім Юхимович. – К.: Муз. Україна, 2007. – 80 с.
7. Верховинець В. М. Теорія українського народного танцю / В. М. Верховинець. – 5-те вид., доп. – К.: Музична Україна, 2006. – 150 с.
8. Загорц М. Танцы / Мета Загорц; [пер. со словен. И. Ругел]. – М.: Ижица, 2005. – 79 с.
9. Зубатов С. Л. Методика роботи з хореографічним колективом / С. Л. Зубатов. – К.: Інститут підвищення кваліфікації працівників культури, 2014. – 100 с.
10. Зубатов С. Л. Основи викладання українського народно-сценічного танцю / С. Л. Зубатов. – К.: ІПК ПК, 2007. – 133 с.
11. Поклад І. Танець та його функції в історії людства (культурно-історичний та психологічний аналіз) / І. Поклад // Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії. – К.: Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології, 2005. – 232 с.
12. Теорія та методика викладання народно-сценічного танцю: Програма для студ. спец. 7.020202 «Хореографія» спеціалізації «Народна хореографія» / Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв; уклад. В. О. Камін. – К.: ДАКККіМ, 2006. – 29 с.

Додаткові рекомендовані джерела

1. Гиршон А. Импровизация и хореография / А. Гиршон // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://psitren.nm.ru/articles/improvez.html>.
2. Лепкофф Д. Контактная импровизация или Что происходит, когда я фокусирую внимание на ощущениях гравитации, земле и партнере? / Д. Лепкофф // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://girshon.ru/txt/lepkooff.htm>.
3. Моргенрот Д. Структурная танцевальная импровизация (отрывки из книги) / Д. Моргенрот// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://girshon.ru/txt/joyce2.htm>.
4. Пэкстон С. История и будущее импровизации / С. Пэкстон. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://girshon.ru/txt/paxton1.htm>.
5. Энциклопедия танца. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.krugosvet.ru/node/39681?page=3,19>
6. Энциклопедия балета. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niv.ru/doc/ballet/encyclopedia/index.htm>
7. Український народний танець // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrainian-dancing.com/biblioteka4.html>
8. Ваганова А. Основы классического танца / А. Ваганова. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.balletmusicbooks.narod.ru/Vaganova/Vaganova_main_page.htm
9. Историко-бытовой танец // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://muzikalkairk.ucoz.ru/publ/istoriko_bytovoj_tanec/57 Историко-бытовой танец.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Залік – 3 семестр

Екзамен – 7 семестр

5. Засоби діагностики успішності навчання

- 1) перевірка виконання практичних завдань.
- 2) складання етюдів за темою.
- 3) імпровізації, створювання комбінацій.
- 4) прослуховування музики та аналіз твору, підбір музики та монтаж фонограми до композиції танцю.
- 5) перевірка результатів виконання індивідуальних завдань.